

Visie crisisbeheersing waterschappen 2023-2030

Januari 2023

Bijlage
CBCF 23-03b

Agendapunt
4

Inhoudsopgave

Visie crisisbeheersing waterschappen 2023-2030	3
Landelijke baseline Waterschapscrisisbeheersing	5
Regionaal maatwerk bevorderen	6
Bijlagen	7

Visie crisisbeheersing waterschappen 2023-2030

Waterschappen en de Unie van Waterschappen willen zich in de periode tot 2030 verder ontwikkelen tot professionele, betrouwbare en veerkrachtige crisispartners, die herkend en erkend worden door partners waarmee wordt samengewerkt bij (water) crises. De uitgangspunten en thema's op weg daarnaartoe staan beschreven in deze visie.

De implementatie van deze visie gebeurt via een uitvoerings programma

De visie zal samen met het uitvoeringsprogramma tussentijds geëvalueerd en zo nodig bijgesteld worden. In nauwe samenwerking met crisispartners en o.a. op aangeven van de adviesgroep crisisbeheersing. Daarbij wordt de visie en het uitvoeringsprogramma afgestemd op bestaande of nieuwe visies van crisispartners zoals de visie van de SMWO of andersom. De visie crisisbeheersing waterschappen blijft daarmee een levend document, in verbinding met de omgeving, en met ruimte voor innovatie op basis van voortschrijdend inzicht.

Speerpunten op weg naar 2030

1. We vestigen een landelijke baseline om als waterschappen volwaardige en eenduidig aangesloten te zijn op regionale en landelijke medeoverheden/ crisispartners. Hiermee voldoen we als waterschappen en als sector aan de actuele landelijke basisvereisten.
2. We realiseren een landelijke crisisorganisatie als onderdeel van een landelijk dekkend stelsel waarin waterschappen en Unie de liaisonsrol, bijstand, het waterschapshulpteam (WHT), bovenregionale/ beheergebied overstijgende en landelijke crisis-coördinatie, en informatiedeling bij grote crises vanuit één loket/crisiscentrum, samen met crisispartners als het WMCN professioneel geborgd hebben.
3. We organiseren een breed gedragen, goed afgestemde vertegenwoordiging in landelijke netwerken en ontwikkelingen zoals de SMWO (Stuurgroep management watercrises en overstromingen), LVCb (Landelijke voorziening crisisbeheersing), KCR2(Knooppunt coördinatie Regio's-Rijk) etc. om gezamenlijk de crisisbeheersing verder te ontwikkelen.
4. We willen de benodigde governance en instrumenten met alle waterschappen ontwikkelen en uniform aanbieden voor het op orde hebben van zaken zoals: bijstandsverlening, early warning, monitoring en duiding van dreigingen en crises, en het eenduidig bepalen van de bestrijdingsbehoefte.
5. We versterken de samenwerking tijdens crisis door de compatibiliteit van middelen en mensen en zelfvoorzienendheid te bevorderen en te beoefenen.

Aanleiding

De wereld staat niet stil en de waterschappen zijn toe aan een nieuwe visie crisisbeheersing. Het uitvoeringsprogramma en het crisiskompas die voortkwamen uit de visie van 2013 zijn afgerond en er zijn diverse evaluaties uitgevoerd, zoals die van de coronapandemie, het hoogwater in Limburg in juli 2021 en de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's. Ook is het referentiekader netcentrisch werken vernieuwd.

Crisisbeheersing blijft altijd in beweging. Het dreigingspalet en de omgeving waarin crisisbeheersing plaatsvindt ontwikkelen continu, denk maar aan cyberveiligheid bij digitale infrastructuur. Daarnaast ontwikkelen ook crisispartners zoals Rijkswaterstaat (RWS) en de veiligheidsregio's zich door de jaren heen en verandert de samenwerking tussen de partijen. De waterschappen en de Unie willen een voortrekkersrol innemen en actief meewerken aan watergerelateerde ontwikkelingen in de crisisbeheersing.

Trends en ontwikkelingen: waarom deze visie

Klimaatverandering is volgens het Nationaal Veiligheidsprofiel¹ uit 2016 en de Horizonscan Nationale Veiligheid² van 2020 één van de grote ontwikkelingen die de oorzaak zal zijn van vele crises die op de waterschappen afkomen. Veel van die crises zijn watergerelateerd zoals droogte, piekbuien en hoogwatersituaties. De waterschappen verwachten dat er zich vaker grootschalige crises zullen voordoen waarbij zij voor de bestrijding bovendien vaker afhankelijk zullen zijn van collega waterschappen, RWS, Veiligheidsregio's, Defensie. De evaluatie van de wet Veiligheidsregio's geeft daarbij aan, dat het zwaartepunt van deze crises – en daarmee van de voorbereiding daarop – gaat verschuiven van regionaal naar bovenregionaal en nationaal. Dit vraagt het nodige van de landelijke samenwerking tussen Waterschappen, Unie en crisispartners. Deze visie speelt daar op in.

¹ Het Nationaal Veiligheidsprofiel (NVP) geeft een overzicht van de risico's van verschillende rampen, crises en dreigingen met een mogelijk ontwrichtend effect op onze samenleving.

² De Horizonscan Nationale Veiligheid 2020 is gemaakt door het Analistennetwerk Nationale Veiligheid in opdracht van de NCTV van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. De Horizonscan 2020 bevat een verkenning van trends en ontwikkelingen die van belang kunnen zijn voor de nationale veiligheid. De scan bekijkt ontwikkelingen op het gebied van internationale economie, internationale politiek, demografisch-maatschappelijke ontwikkelingen, ecologie en informatietechnologie.

Daarnaast is de verwachting dat er zich in de toekomst ook meer nietwatergerelateerde crises zullen voordoen, die mogelijk invloed hebben op de bedrijfscontinuïteit van waterschappen. Voorbeelden hiervan zijn digitale ontwrichting (bedoeld of onbedoeld), een pandemie of situaties rond geopolitiek en (inter)nationale veiligheid. Hiermee zullen ook sluimerende crises en grensoverschrijdende crises vaker voorkomen. Denk ook aan een beperkte beschikbaarheid van personeel en experts en schaarste aan middelen of aan tegenwerking of vernieling van waterstaatswerken.

Een andere trend is dat bewoners, bedrijven en bestuurders mondiger en maatschappelijk meer betrokken worden en de maatschappij polariseert. Ook de vijandige toon richting de overheid is een zorgpunt. Voor de crisisbeheersing van de waterschappen en de Unie betekent dit dat stakeholders steeds vaker wanneer iets nog geen crisis is, maar nog slechts een risico of een dreiging, wel duiding en actie verwachten. En dat dit niet een traditionele waterstaatkundig operationele respons, maar een crisiscommunicatie, politiekbestuurlijke, of juridische respons vraagt. Die in sommige gevallen bij anderen ligt om die op te pakken, in plaats van bij ons zelf. Bijvoorbeeld het wegnemen van de oorzaak van een cyberincident. Dit vraagt een andere benadering en opzet van onze crisisbeheersing op soms andere niveaus en met onconventionele crisispartners.

Visie 2030 op hoofdlijnen: wat willen we gaan doen?

Op weg naar 2030 willen waterschappen samen als lerende crisisorganisaties traditionele en nieuwe crisistypen proactief samen met het netwerk aanpakken. De Visie crisisbeheersing waterschappen 2030 geeft een doorkijk naar de uitgangspunten en thema's die verdere uitwerking zullen krijgen in het uitvoeringsprogramma. We willen hiervoor op een aantal punten *een landelijke baseline vestigen*:

- Waterschappen zijn een veerkrachtige en betrouwbare crisispartner;
 - Er is een continue aansluiting van crisisbeheersing op regionale en nationale crisispartners;
 - Er is een structurele verankering van de landelijke multidisciplinaire samenwerking en de beschikbaarheid van de gezamenlijke instrumenten
- We willen hiervoor *regionale samenwerking versterken* door onder meer aan betere uitwisselbaarheid van personeel en middelen te werken.

Waterschappen zetten met deze visie een stip op de horizon voor de periode tot aan 2030. De visie is een uitwerking van *waarom* we *wat* willen blijven ontwikkelen. Een uitwerking van *hoe* we dat *waarmee* willen doen, is terug te vinden in het uitvoeringsprogramma. De visie en het uitvoeringsprogramma moeten de waterschappen, de Unie en crisispartners zoals Rijkswaterstaat helpen om op het gebied van crisisbeheersing een weerbare (water)sector te zijn.

Landelijke baseline Waterschapscrisisbeheersing

Baseline – wat willen we op weg naar 2030 landelijk eenduidig gaan regelen?

Waarom een landelijke baseline?

Waterschappen willen de landelijke en regionale samenwerking tijdens crises samen met de crisispartners doorontwikkelen. Het veranderende dreigingspalet en het daarmee verschuiven van het zwaartepunt naar bovenregionaal/beheergebied overstijgend en landelijk maken dit noodzakelijk. Als waterschappen willen we op een éénduidige manier samen werken tijdens crises. Een landelijke baseline helpt hierbij.

- Waterschappen en Unie blijven op basis van “regionaal wat kan, landelijk wat moet” als één samenwerken en deze samenwerking versterken. Het doel is dat we daardoor op weg naar 2030 door onze crisispartners steeds meer als een (veer) krachtig crisispartner worden ervaren. Om dit te bereiken willen we in de periode 2023-2030 in nauwe samenhang met visies en uitvoeringsprogramma’s van anderen zoals de SWMO onder andere een compact dynamisch uitvoeringsprogramma crisisbeheersing uitrollen en de samenwerking daarbij bevorderen en monitoren.
- We houden de werkwijze van onze waterschapscrisisbeheersing eenduidig op die van onze crisispartners aangesloten en voldoen aan de op dat moment geldende landelijke basisvereisten. Om dit te bereiken willen we op stelselniveau de aansluiting tussen crisisbeheersing van de

waterschappen en die van anderen borgen, en er zowel tijdens crises als in de voorbereiding daarop voor elkaar zijn. Ook willen we het netcentrisch werken, gezamenlijke informatievoorziening, en ons systeem van crisisbeheersing blijven doorontwikkelen. De aansluiting van onze crisisbeheersing op die van onze partners willen we oefenen, en zorgen dat medewerkers het in de vingers krijgen. Zodat wij goed gesteld staan voor crises. Daarbij valt te denken aan regio-overstijgende oefeningen waarbij ook de opschalingen worden beoefend bij GRIP 4 en 5. En in de water sector de Unie liaison rol, bijstandsverlening, bovenregionale/beheergebied overstijgende en landelijke crisiscoördinatie, en informatiedeling bij grote crises vanuit één loket/crisiscentrum, samen met crisispartners.

- We willen de benodigde governance en instrumenten verder op orde brengen en blijven houden voor zaken zoals: bijstandsverlening, early warning, monitoring en duiding van dreiging en crises en het eenduidig bepalen van de bestrijdingsbehoefte. Om dit te bereiken willen we onze crisisbeheersing beter spiegelen aan crisispartners en (lerend van de evaluatie Limburg) landelijk beter sturen. Ook willen we de planvorming van de Unie, het waterschapshulpteam en het crisisexpertteam waterkeringen (CTW) doorontwikkelen, actief participeren in en leren van het internationale domein en ten behoeve van innovatie en kennis opbouw actiever samenwerken met kennis- en onderzoeksinstituten.

Regionaal maatwerk bevorderen

Samenwerking in en om de regio midden/noord/west/zuid - wat willen we op weg naar 2030 via regionaal maatwerk vormgeven

Waarom regionaal maatwerk?

Om aan te sluiten op het regionale risicoprofielen en de regionale partners is maatwerk nodig. Daarnaast helpt maatwerk om op onderdelen sneller te kunnen doorontwikkelen. Om de kracht van maatwerk te benutten en elkaar tijdens crisis (ook regionaal) optimaal te kunnen helpen wordt regionaal samenwerken bevorderd.

Concrete maatregelen regionaal maatwerk:

- We blijven de regionale en de bovenregionale samenwerking versterken. Om dit te bereiken willen we per onderwerp het gewenste niveau van samenwerking in de regio gaan (her) bepalen, de bovenregionale samenwerking via het WMCN (Watermanagementcentrum Nederland) versterken, onderlinge compatibiliteit van materieel bevorderen, en de zelfvoorzienendheid bij 'inzet elders' verbeteren.

Bijlagen

Concept voorschot uitvoeringsprogramma crisisbeheersing 2023-2030.

Concept transponeringstabellen evaluaties - visie - uitvoeringsprogramma.

Bezoekadres

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

Postadres

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

info@uvw.nl
www.unievanwaterschappen.nl